

การเขียนดุษฎีนิพนธ์

Writing a Dissertation

ลิขิต ธีรเวคิน*

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

Likhit Dhiravegin*
Office of the Royal Society

ความนำ

ดุษฎีนิพนธ์เป็นเอกสารที่พยายามพิสูจน์แก่นของข้อถกเถียง (Core Argument-Thesis) ซึ่งเป็นพยานหลักฐานของความรู้ องค์กรความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ จนนำไปสู่ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นเงื่อนไขของผู้ที่จะจบการศึกษาในระดับปริญญาเอก คำว่าดุษฎีนิพนธ์ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Dissertation ซึ่งมีการให้ความหมายในดิกชันนารีว่าเป็นงานเขียนที่เสนอความคิดเห็นใหม่อันเกิดจากการวิจัย และโดยปกติงานเขียนนี้จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของการได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิต ถ้าจะให้คำจำกัดความเช่นนี้ ดุษฎีนิพนธ์จะต้องมี “ความคิดใหม่” และความคิดนี้จะต้องมีการพิสูจน์โดยข้อมูลหรือข้อเท็จจริง โดยได้มาจากการวิจัย ซึ่งอาจจะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพหรือปริมาณ แล้วแต่กรณี โดยอาจจะต้องใช้วิธีการเก็บข้อมูลในลักษณะต่างๆ เช่น การเก็บข้อมูลในการทดลอง แบบสอบถาม สัมภาษณ์ หรือใช้เอกสารที่มีอยู่แล้ว และรวมถึงการเก็บข้อมูลจากการสังเกต วิธีการเก็บข้อมูลและวิจัยนั้นหาได้จากตำราการวิจัยทั่ว ๆ ไป แต่ที่จะกล่าวในที่นี้ก็คือ ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดของการที่จะเขียนดุษฎีนิพนธ์

จุดประสงค์ของงานเขียนเช่นนี้ก็เพื่อจะอธิบายถึงกระบวนการการเขียนดุษฎีนิพนธ์ ซึ่งจะต้องกล่าวตั้งแต่เบื้องต้นว่า **ดุษฎีนิพนธ์จะต้องมีความคิดใหม่ หรือข้อถกเถียงใหม่** และความคิดใหม่หรือข้อถกเถียงใหม่นี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า **Thesis** คำว่า Thesis ซึ่งตามคำจำกัดความในดิกชันนารีก็คือ ข้อถกเถียงที่ยังไม่ได้มีการพิสูจน์แต่มีการเสนอเพื่อการศึกษาวิจัย หรือค้นคว้าหลักฐาน ถ้ามองในรูปนี้ก็จะเห็นได้ชัดว่า คำว่า thesis คือข้อถกเถียง แต่เป็นข้อถกเถียงที่มีการนำเสนอและยังไม่ได้พิสูจน์ด้วยข้อมูล จึงจำเป็นต้องมีการทำการวิจัยหาข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของข้อถกเถียงดังกล่าว ตัวอย่างเช่นข้อถกเถียงที่ว่า “คนได้รับการศึกษาสูงจะตื่นตัวมากกว่าคนที่ได้รับการศึกษาต่ำ” นี่ก็คือข้อถกเถียงที่ถือว่าเป็น thesis แต่ก่อนจะเป็น thesis จะเป็นเพียงแค่สมมติฐาน (hypothesis) ซึ่ง hypo แปลว่า ต่ำ จึงแปลว่าต่ำกว่า thesis หรือยัง

ไม่ถึงขั้น thesis แต่เมื่อมีการวิจัยซ้ำ ๆ และพิสูจน์ว่าเป็นเช่นนั้นก็จะกลายเป็น thesis เมื่อมีการวิจัยหลาย ๆ ครั้ง และพิสูจน์ thesis ซ้ำ ๆ กันจนถึงจุด ๆ หนึ่งก็อาจจะสรุปได้ว่าเป็นทฤษฎี (theory) ซึ่งหมายความว่า ทฤษฎีนี้ได้มีการพิสูจน์จากการวิจัยและเก็บข้อมูล และทราบเท่าที่ยังไม่มีการหักล้างก็ต้องถือว่าทฤษฎีดังกล่าวยังถูกต้อง (proved means cannot be disproved)

คำว่า thesis ก็คือ core argument ซึ่งเกิดจากการพิสูจน์ หรือแก่นข้อถกเถียง และก็จะเสนอเป็น thesis ในวงวิชาการ ถ้ามีคนเสนอ thesis พร้อมทั้งการวิจัยหาข้อมูลหักล้างตรงกันข้ามซึ่งเป็น thesis อันใหม่ต่อต้านหรือหักล้าง thesis ที่เป็นอยู่ เรียกว่า anti-thesis anti-thesis ก็จะยืนยันชัดเจนกว่าจะมีการหักล้าง หรือทั้ง thesis เดิม และ anti-thesis จะปรากฏอยู่เพื่อให้นักวิชาการหรือผู้ที่สนใจตัดสินใจตัดสินเองว่าจะเห็นด้วยกับ thesis ไต บางครั้งอาจจะเอาบางส่วนของทั้งสอง theses (theses เป็นพหูพจน์ของ thesis) ในลักษณะสังเคราะห์ (synthesis) เมื่อสังเคราะห์ก็จะกลายเป็น thesis อันใหม่ ดังนั้น กระบวนการนำไปสู่ การอภินิหารความรู้และวิทยาการก็คือ จะเริ่มด้วย thesis ซึ่งเป็นข้อเสนอหรือข้อถกเถียงที่มีการพิสูจน์โดยการเก็บข้อมูล จากนั้นก็อาจจะมีคนเสนอ thesis ในลักษณะตรงกันข้าม หรือ anti-thesis ซึ่งก็คือ thesis อันใหม่ และอาจจะมีการสังเคราะห์ทั้งของ thesis และ anti-thesis จนกลายเป็นอีกหนึ่ง thesis ซึ่งย่อมจะนำไปสู่ความหลากหลายของวิชาการและความรู้

กระบวนการ thesis, anti-thesis และ synthesis เป็นของเฮเกิล (Hegel) หรือกระบวนการ วิชาวิธี (dialectic) ซึ่งคาร์ล มาร์กซ์ ได้นำมาดัดแปลงเป็นวิชาวิธีทางวัตถุนิยม (dialectic materialism) มาเป็นฐานของทฤษฎีวิวัฒนาการสังคมนิยม ซึ่งต้องจบลงด้วยการเป็นสังคมนิยม ข้อสังเกตเกี่ยวกับ synthesis ก็คือ ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจทุนนิยม เป็น *thesis หลัก* ส่วนระบอบการปกครองแบบเผด็จการคอมมิวนิสต์และจากร่างแผนจากส่วนกลางหรือสังคมนิยมโดยไม่พึ่งกลไกตลาดถือ เป็น *anti-thesis* หรือเป็น thesis ที่ทำลาย มาในปัจจุบันทั้งจีนและเวียดนามผสมผสานระหว่าง เผด็จการทางการเมืองแต่มีความเข้มข้นน้อยลง กับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโดยอาศัยกลไกตลาดแต่มี มาตรการควบคุมในระดับหนึ่ง และนี่คือลักษณะของการสังเคราะห์ หรือ *synthesis* ซึ่งกำลังเป็น thesis อันใหม่ทำลาย thesis ของประชาธิปไตยและทุนนิยมที่เป็นอยู่ในสหรัฐอเมริกาและยุโรปตะวันตก

คุณลักษณะจำเป็นต้องมีความคิดใหม่ หรือ thesis *ไม่ใช่เพียงแต่การเก็บข้อมูลโดยใช้กรอบการวิจัยที่เรียกว่า conceptual framework ที่มีอยู่เดิมและคัดลอกต่อๆ กันมา* เหมือนหนึ่งการทำของที่ใช้รูปแบบเดียวกัน หรือการทำแกงเขียวหวานซึ่งมีวิธีการทำเหมือนกัน เป็นเพียงแต่การเปลี่ยนเป็นเขียวหวาน เนื้อเขียวหวานไก่ เขียวหวานหมู จะเห็นได้ว่า การใช้กรอบการศึกษาปัญหาและประเด็นอันเดียวกันคัดลอก มาเป็นทอด ๆ เป็นแต่เพียงการเปลี่ยนข้อมูล เปลี่ยนสถานที่ เปลี่ยนกลุ่มตัวอย่าง และเปลี่ยนตัวบุคคล *การเขียนคุณลักษณะเช่นนี้จะไม่มีทางมี thesis ใหม่* และไม่มีทางช่วยส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้ อย่างดี ที่สุดก็เพียงทำให้ข้อมูลเพิ่มขึ้นโดยมีตัวอย่างเพิ่มมากขึ้นเท่านั้นและนี่คือ *จุดอ่อนที่สุดของการเขียนคุณลักษณะเพื่อรับปริญญาคุณลักษณะบัณฑิตในมหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศไทย โดยทางปฏิบัตินี้นักศึกษาที่อยู่ในความควบคุมดูแลของอาจารย์ที่เป็นที่ปรึกษาหลักก็จะใช้ตำราของอาจารย์ซึ่งมี conceptual*

framework เสนอโดยอาจารย์ผู้หนึ่งเอง โดยอาจารย์ผู้หนึ่งเองก็เอา conceptual framework ที่ลอกมาจากอาจารย์ที่ตนศึกษามา เมื่อเป็นเช่นนี้การเขียนดุษฎีนิพนธ์เป็นลึบ ๆ ฉบับก็จะมีการรอบอันเดียวกัน สิ่งที่ได้คือได้ข้อมูลใหม่ รู้วิธีการเรียบเรียงให้ดูดี แต่จะไม่มี thesis ใหม่ ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับการทำแกงเขียวหวานดังที่กล่าวมาแล้ว

มองในแง่หนึ่ง การคัดลอกต่อ ๆ กันนั้นนอกจากไม่มีการสร้างความรู้ใหม่แล้วเพราะไม่สามารถจะสร้าง thesis ใหม่ได้ ยังมองว่าเป็นการละเมิดกฎหมายเรื่องลิขสิทธิ์ และเนื่องจากการขาดความคิดริเริ่มบุคคลซึ่งเขียนดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าวนั้นไม่น่าจะอยู่ในข่ายได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตเพราะไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถอันใดแสดงออกถึงการเขียนดุษฎีนิพนธ์ที่สะท้อนถึงการมีความรู้ถึงระดับที่จะ “สร้างความรู้” ขึ้นมาได้

สำหรับผู้ซึ่งศึกษาต่างประเทศ ตลอดเวลาจะมีการถามคำถามโดยอาจารย์และเพื่อน ๆ ว่า “What is your thesis?” ซึ่งแปลว่าค้นพบข้อถกเถียงใหม่ ๆ อะไรที่จะพยายามพิสูจน์ โดยมีความคาดหวังว่า “ทุกคนที่จบปริญญาเอกต้องสร้างความรู้ใหม่ในวิชาที่ตนศึกษา” เพื่อจะให้เกิดการขยายตัวขององค์ความรู้ “จึงไม่ใช่แค่เพียงการเก็บข้อมูล โดยใช้กรอบวิธีการคิดเดิม หรือที่เรียกว่า conceptual framework”

ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ดุษฎีนิพนธ์ที่ต่อคุณภาพส่วนใหญ่จะมี 3 บทแรกคล้ายกัน หรือเหมือนกัน กล่าวคือ จะเป็นบทที่เกี่ยวกับเหตุผลของการเขียนดุษฎีนิพนธ์ การสำรวจวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นก็กล่าวถึงกรอบการวิจัยปัญหา หรือ conceptual framework รวมตลอดทั้งการนำเสนอเรื่องการเก็บข้อมูล การใช้สถิติ เมื่อเริ่มด้วยโครงสร้างที่เหมือนกันเช่นนี้ ในแง่การเสนอความรู้ใหม่เกี่ยวกับกรอบการคิดวิเคราะห์ก็ไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ต้น ที่เหลืออยู่ก็เพียงแต่การได้ข้อมูลต่างสถานที่ต่างกลุ่มตัวอย่าง ฯลฯ และที่สำคัญที่สุด เมื่อเก็บข้อมูลมาแล้วก็เป็นเพียงแต่ใช้กลไกทางสถิติเสนอข้อมูลออกมาเป็นรูป ตารางและหาความสัมพันธ์ทางสถิติ แต่ไม่มีการวิเคราะห์เจาะลึกว่าความแตกต่างที่เกิดขึ้นมาจากอะไร และก็ไม่ได้อิงไป สู่วรรณกรรมหรืองานเขียนทั้งภาษาต่างประเทศและภาษาไทยว่ามีส่วนใดบ้างที่สนับสนุนการวิเคราะห์หรือการขัดแย้งกับการวิเคราะห์ นอกเหนือจากนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็เพียงแต่ยกมาให้เห็นโดยใส่ไว้ในบทต้น ๆ แต่ไม่ได้นำเอาเนื้อหานั้นมาสนับสนุนหรือมาโต้แย้ง เพื่อจะให้มีความลักษณะกระบวนการถกเถียงในทางวิชาการ ซึ่งตามหลักที่ถูกต้องจะต้องลงท้ายที่การให้นำหนัก กับการวิเคราะห์ที่ทำการศึกษาเพื่อจะพิสูจน์ thesis แต่เนื่องจากไม่มี thesis ตั้งแต่ต้นก็เปล่าประโยชน์ที่จะใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเพื่อการดังกล่าว

ปัญหาหลักของการเขียนดุษฎีนิพนธ์ที่มีคุณภาพ

ตัวแปร 3 ตัวในการเขียนดุษฎีนิพนธ์ด้วยการศึกษาและวิจัย อันจะนำไปสู่การเกิดความรู้ใหม่ หรือ thesis นั้นประกอบด้วย

- ก) ความรู้หรือองค์ความรู้ในแขนงวิชานั้นๆ
- ข) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดความรู้ใหม่

ค) การมีความรู้ทางเทคนิคของการเก็บข้อมูล การใช้สถิติ เพื่อพิสูจน์และให้นำหนักกับการวิเคราะห์ในข้อ ข)

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในวงวิชาการในสถาบันการศึกษาของไทยก็คือ

ก) **องค์ความรู้** นักวิชาการจำนวนไม่น้อยไม่รู้ภาษาอังกฤษดีพอที่จะอ่านวรรณกรรมที่เป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่น หรือมีฉะนั้นก็ได้ชวนขวยที่จะหาความรู้เพิ่มเติม มักจะนำ**องค์ความรู้ที่ศึกษามาโดยจำกัดมาเป็นฐานในการสอนนักศึกษาระดับปริญญาเอก** เมื่อองค์ความรู้ไม่สมบูรณ์หรือไม่สามารถทำให้สมบูรณ์ได้จากความไม่ตั้งใจหรือไม่มีความสามารถ ขณะเดียวกันวิชาการดังกล่าวได้มีการพัฒนาไปกว้างไกล โดยเฉพาะในต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง องค์ความรู้ที่อาจารย์นำมาสอนนักศึกษาอันจะนำไปสู่องค์ความรู้ที่นักศึกษาจะมีนั้นย่อมลดน้อยถอยลงตามลำดับ เมื่อเป็นเช่นนี้ **การศึกษาที่เกิดขึ้นจะถูกบั่นทอนจากการขาดพื้นฐานที่เพียงพอเนื่องจากตามไม่ทันกับการพัฒนาของวิชาการ จึงเป็นความอ่อนแอและความล้มเหลวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้**

ข) **การวิเคราะห์และสังเคราะห์** นอกจากองค์ความรู้ที่ต้องสมบูรณ์แล้ว ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีจิตวิเคราะห์ มีการสอนโดยการจุดประกายความคิด รู้จักคิดวิเคราะห์ถึงประเด็นต่าง ๆ ตามหลักของตรรกะ และรู้จักสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ แต่ถ้การเรียนและการสอนมีลักษณะท่องจำข้อมูล เพียงแต่รู้ว่าเรื่องดังกล่าวมีเนื้อหอย่างไร แต่ไม่เคยมีความคิดที่จะตั้งข้อสงสัยว่าน่าเชื่อถือ มีจุดแข็ง จุดอ่อนอย่างไร ทั้งการเรียนการสอนจึงมีลักษณะเหมือนการร้องเพลงคาราโอเกะ โดยดูจากตำรับตำราและมาเล่าสู่กันให้ทราบ อาจารย์บางท่านก็เพียงแต่แปลจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย แต่ไม่มีการกระทำที่นอกเหนือจากนั้น เมื่อขาดความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์และเนื่องจากวัฒนธรรมการเรียนที่มาจาก การท่องจำและจำข้อมูล เมื่อมีการวิจัยได้ข้อมูล นอกเหนือจากจุดอ่อนจากการขาดองค์ความรู้ที่เข้มแข็งแล้วยังไม่สามารถตีความวิเคราะห์ข้อมูลได้ตามหลักตรรกะ มีเหตุมีผล และยิ่งถ้าไม่มีการนำไปเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก็เท่ากับเป็นการแยกส่วนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอเพียงให้ทราบว่ารู้การคงอยู่ของทั้งสองสิ่ง **แต่มีได้นำเอาประเด็นจากงานดังกล่าวมาใช้ประโยชน์**

อาจารย์ผู้สอนที่พัฒนาตนเองจนเป็นนักวิชาการที่ประสบความสำเร็จ ต้องพัฒนาความรู้ทางวิชาการด้วยการศึกษา วิจัยและค้นคว้า คิดวิเคราะห์จุดดี จุดด้อย ขององค์ความรู้และวิชาการในเรื่องที่ศึกษา **จนถึงจุดที่ก้าวข้ามการคอยอิงตำรับตำรา หรือคอยแต่จะต่อยอดความรู้เดิม แต่ต้อง break through** คือการข้ามจนคิดประเด็นเองได้ วิพากษ์วิจารณ์งานของนักวิชาการอื่นได้ และมีแก่นหลักของวิชา (intellectual discipline) เมื่อเป็นเช่นนี้ การสอนจะดำเนินการโดยให้ข้อมูลความรู้ที่ได้มาจากหนังสือ แต่มีข้อวิพากษ์วิจารณ์ และข้อเสนอของตนเองซึ่งมาจากงานเขียนและวิจัยมีประเด็นใหม่ ๆ ที่สำคัญ การสอนเป็นการจุดประกายความคิดให้รู้จักคิดวิเคราะห์ ถกเถียง ไม่ใช่จำข้อมูลแต่เพียงว่ามีความรู้ใหม่อะไรบ้างจากหนังสือเล่มใหม่โดยไม่วิพากษ์วิจารณ์

ค) **เมื่อองค์ความรู้ครบพร้อม** เมื่อขาดการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ สิ่งที่ยกเป็นจุดเด่น ของคุณิพนธ์ส่วนใหญ่ก็คือการใส่ข้อมูลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงเข้ามาให้ดูว่ามีจำนวนหน้ามากจนบางครั้ง

หนาถึง 500 หน้า โดยไม่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้เกิดความประทับใจของผู้อ่านดุชฎินิพนธ์ แต่ที่สำคัญที่สุด ส่วนใหม่มักจะกลายเป็น **จุดเด่นของเทคนิคการวิจัยและสถิติที่ใช้** เอาข้อมูลที่ได้จากการเก็บนั้นมาเสนอเป็นตารางและความสัมพันธ์ทางสถิติโดยไม่มีกรวิเคราะห์เจาะลึก หรือโยงไปสู่วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ถึงมีก็ **มีเพียงผิวเผินในลักษณะพรรณนาความ ไม่มีประเด็นลึกซึ้งที่จะนำไปสู่ความรู้ใหม่** และมักลงท้ายด้วย **“สรุปและอภิปรายผล”** ประมาณ 3 หน้า ซึ่งทำให้ดุชฎินิพนธ์ขาดคุณภาพอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในแง่องค์ความรู้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ส่วนจุดเด่นของเทคนิคการวิจัยและสถิติ (research technique and statistic) ไร้ประโยชน์ เพราะขาดเนื้อหา (substance) ที่มีน้ำหนักในทางวิชาการ

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ในวิชาสังคมศาสตร์มีน้อยคนที่จะศึกษาปรัชญาสังคมศาสตร์ (Philosophy of Social Science) บ่อยครั้งยังมีกระบวนการการคิดที่ขัดต่อหลักตรรก (nonsequitur) ส่วนมากเป็นสามัญสำนึกที่ไม่สามารถจะนำมาเป็นการเสนอในทางวิชาการที่น่าเชื่อถือได้ เมื่อเป็นเช่นนี้คุณภาพของดุชฎินิพนธ์นอกจากไม่มี thesis ยังมีปัญหาจุดบกพร่องดังที่กล่าวมาเบื้องต้น 3 ข้อ ผู้ซึ่งศึกษาจนได้รับปริญญาเอก มีคำนำหน้าว่าดอกเตอร์ จึงไม่มีวิถยฐานะและเกียรติศักดิ์ศรีอย่างแท้จริง

ดุชฎินิพนธ์ต้องการพิสูจน์อะไร

ดุชฎินิพนธ์ต้องการพิสูจน์ประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่ศึกษาเพื่อจะได้ดุชฎินิพนธ์นั้น มุ่งองค์ความรู้ในวิชาที่เสนอดุชฎินิพนธ์ด้วยการแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจในวิชาดังกล่าวอย่างแจ่มชัด จนถึงขั้นเป็น intellectual discipline หรือแกนหลักของวิชา
2. บุคคลดังกล่าวแสดงถึงความรู้ในเรื่องที่จะทำการวิจัยเพื่อพิสูจน์ข้อถกเถียงซึ่งเป็นความรู้ใหม่ ด้วยการสำรวจวรรณกรรม ทั้งเป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมตลอดทั้งการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพิสูจน์ว่าได้มีการศึกษาอย่างถึถ้วนนรู้เนื้อหาในภาพรวมในระดับหนึ่ง
3. บุคคลผู้นั้นจะต้องเสนอกรอบการคิดวิเคราะห์และการหาความรู้ (conceptual framework) หรือกรอบทฤษฎี (theoretical framework) หรือกล่าวง่าย ๆ คือ เพื่อเป็นการบ่งบอกว่ารู้กระบวนการวิธีศึกษาวิจัยเพื่อพิสูจน์ thesis หรือข้อถกเถียงที่เป็นแก่น
4. บุคคลที่ศึกษานั้นจะกล่าวถึงขั้นตอนของการเก็บข้อมูล ซึ่งอาจจะเป็นการสัมภาษณ์แบบสอบถาม หรือวิธีอื่น โดยมีการเสนอเทคนิคการเก็บข้อมูลและสถิติ การสุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เห็นถึงวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อจะนำมาพิสูจน์ thesis
5. มีการเสนอข้อมูลด้วยการเสนอตารางต่าง ๆ รวมทั้งเทคนิคในการพิสูจน์ที่มีความน่าเชื่อถือซึ่งอาจใช้วิชาสถิติ แต่ที่สำคัญจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้และสังเคราะห์ **ไม่ใช่เพียงแต่พรรณนาอ่านข้อมูลจากตาราง และจะต้องนำไปโยงกับวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญที่สุดจะต้องสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลดังกล่าวสนับสนุนสมมติฐาน หรือ hypothesis จนน่าเชื่อถือ สามารถตัดคำว่า hypo ออกเหลือแต่เพียง thesis**

6. นอกเหนือจากการสรุป thesis ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังอาจมีการวิพากษ์วิจารณ์หรือเสนอแนะเรื่องอื่น ๆ แล้วยแต่กรณี อาจมีการกล่าวถึงอุปสรรคและปัญหาในการวิจัยโดยอาจจะพูดถึงหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

ก) จุดอ่อนของงานวิจัยหรือคุณลักษณะ พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะในการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข) มีการเสนอแนะในเชิงนโยบายในกรณีที่มีแนวโน้มว่าข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยนั้นน่าเชื่อถือพอที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบายได้

7. การสรุปผล รวมทั้งอภิปรายนอกเหนือจากข้อสรุปเพื่อทำให้เกิดเห็นภาพที่กว้างขวางยิ่งขึ้น (summary and conclusion) โดยทั้งหมดนี้เป็นการบ่งบอกให้ทราบว่าผู้ทำการวิจัยนั้นมีความเข้าใจอย่างแท้จริงในประเด็นที่ศึกษา

8. บรรณานุกรม จะต้องดำเนินการตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยสถาบันแต่ละสถาบัน แต่สิ่งที่ต้องระวังคืออย่าทำให้เกิดความสงสัยในความน่าเชื่อถือ เช่น มีการอ้างหนังสือที่เป็นภาษาต่างชาติทั้ง ๆ ที่เป็นที่ทราบดีว่าผู้ทำการวิจัยไม่มีความรู้ในภาษาดังกล่าว สิ่งที่ต้องเน้นในที่นี้ก็คือ **การพูดสิ่งไม่จริงในทางวิชาการ (perjury) และการลอกเลียนงานของบุคคลอื่น (plagiarism) ถือเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง** และนี่เป็นสิ่งที่จะต้องระมัดระวังอย่างยิ่งยวด

การเขียนคุณลักษณะก็คือการทดสอบว่าผู้ต้องการจะได้ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต **มีความรู้** หรือ **องค์ความรู้** เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา มีการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง **จนเกิดความคิดใหม่** เพื่อจะเป็นการเสนอความรู้ใหม่ๆ หรือเป็นการสร้างความรู้ ขณะเดียวกันก็มีความรู้ในกลไกของการเก็บข้อมูลและการวิจัยเพื่อจะพิสูจน์ข้อเสนอกับที่เรียกว่า **thesis** ให้เป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือโดยใช้ **การวิเคราะห์และสังเคราะห์** แต่ขณะเดียวกันก็ได้กล่าวขึ้นล่อย ๆ หากแต่มีการกล่าวถึง **วรรณกรรมและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง** ที่สำคัญที่สุด จะต้องเป็นความคิดที่นำไปสู่การเพิ่มพูนความรู้ในแขนงวิชานั้น ๆ ในแง่ของ **thesis และจะเป็น theory** หรือทฤษฎีต่อไป **ไม่ใช่เพียงการใช้กรอบเดียวกันในการเก็บข้อมูลที่แตกต่างจากเดิม** เสนอข้อมูลโดยไม่มีวิเคราะห์และสังเคราะห์ หรือวิเคราะห์อย่างตื้นเขินและผิวเผิน **ในส่วนนี้ผู้จะดูแลคุณลักษณะจึงต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ในแง่มุมต่าง ๆ อยู่ในวงวิชาการมานานและเขียนหนังสือวิชาการมานานพอ ไม่ใช่บุคคลที่เพิ่งจบใหม่ ๆ และนำเอากระบวนการที่ตนจบมานั้นเป็นแนวทางให้นักศึกษาเดินตามกรอบที่ตนเคยใช้มาเขียนคุณลักษณะจนได้ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต**

ผู้จบปริญญาเอกมีสิทธิ์ใช้คำนำหน้าว่า ดร. หรือ ดอกเตอร์ แต่ถ้าผู้จบปริญญาเอกซึ่งมีสถานะทางสังคมแล้วนี้ไม่มีความรู้และคุณสมบัติพอก็จะเกิดคำถามว่า

1. จบมาได้อย่างไร ชื่อมาหรือจบมาโดยที่ไม่ได้ศึกษาอย่างแท้จริง
2. ศึกษาจากอาจารย์คนใด ซึ่งอาจจะมีส่วนทำให้อาจารย์ผู้นั้นเสียชื่อได้
3. จบจากสถาบันการศึกษาใด ซึ่งย่อมจะส่งผลเช่นเดียวกับข้อ 2.

4. เมื่อมีการไปสอนหนังสืออย่างผิด ๆ ถูก ๆ ผลเสียจะตกแก่ผู้เรียนเนื่องจากมีคุณภาพที่ไม่ถึงขั้นเป็นครูบาอาจารย์

5. เมื่อมีการพิมพ์นามบัตรและกล่าวถึงคำว่า ดอกเตอร์ ย่อมจะทำให้เกิดความเสียหายต่อวงศ์ตระกูลและส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของผู้จบปริญญาเอกได้รับผลกระทบกระเทือนในทางลบด้วย เช่น ในการฉลองวันเกิด อาจมีผู้จบปริญญาเอกร่วมรุ่นกว่า 30 คน ทุกคนต่างเรียกกันเองว่า ดอกเตอร์ จนคนนำหน้าดังกล่าวหมดความน่าเชื่อถือ

สรุป

การศึกษาระดับปริญญาเอกจะต้องมีความรู้ มีบุคลิกภาพ มีลักษณะการพูดจา การวางตัว การเขียนหนังสือ การสอนหนังสือ สอดคล้องกับคนได้ปริญญาสูงสุด ไม่ใช่ลักษณะของ “จ่ายครบจบแน่” หรือได้รับทุกจากสถาบันเพื่อให้เป็น Presenter ช่วยหลูกค้า ซึ่งเท่ากับเป็นการซื้อปริญญาบัตร ประโยชน์ที่เกิดขึ้นไม่คุ้มกับผลเสียในมิติต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว

อริสโตเติลกล่าวว่า *“ศักดิ์ศรีมิได้อยู่ที่การได้รับเกียรติแต่อยู่ที่ว่าสมควรได้รับเกียรตินั้นหรือไม่ (Dignity does not consist in having honors but in deserving them-Aristotle)*

การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาตัวบุคคล วิชาชีพ และจริยธรรม ที่สำคัญคือเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ แต่ถ้าวการศึกษากลายเป็นสินค้าที่มีการซื้อขายหรือมอบให้โดยไม่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ก็จะกลายเป็นเสมือนสินค้าที่ไร้คุณภาพ แทนที่จะเป็นผลดีต่อสังคมกลับกลายเป็นการสร้างสิ่งที่ไม่ถูกต้อง สภาพดังกล่าวควรจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ แม้กระทั่งประณาม ซึ่งในส่วนนี้ครอบคลุมไปทั้งสถานการศึกษา ตัวผู้บริหารการศึกษา อาจารย์ที่ทำการสอน นักศึกษาที่เรียนโดยวิธีการง่าย ๆ เช่น *จ้างให้ผู้อื่นเขียนวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์* ที่สำคัญที่สุดทั้งหมดนี้เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งสังคมควรจะมีการจับตามองเพราะผลในทางลบที่จะออกมาอาจมีความเลวร้ายพอๆ กับการฉ้อราษฎร์บังหลวง ถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมทางการศึกษา (Educational Crime) ประเภทหนึ่ง และผู้กระทำก็คือ อาชญากรทางการศึกษา (Educational Criminal)

ผู้เขียน

ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ราชบัณฑิต

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

e-mail: likhit@dhiravegin.com

